

บทที่ ๑ การไม่รับอุทธรณ์

ทางแก้ของการไม่รับฟ้องอุทธรณ์

เมื่อผู้อุทธรณ์นำฟ้องอุทธรณ์ไปยื่นต่อศาลชั้นต้น ตามมาตรา 229 แล้ว ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับก็เกิดปัญหาว่าผู้อุทธรณ์จะมีทางแก้ไขอย่างไร ?

ทางแก้ในเรื่องนี้ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์ ไม่ว่าจะสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์ทั้งฉบับ หรือไม่รับแต่เพียงบางส่วนบางข้อก็ตาม ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำสั่งที่ไม่รับฟ้องอุทธรณ์ เช่นนั้นย่อมแก้โดยอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับฟ้องอุทธรณ์นั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ตามมาตรา 234 ซึ่งมีความดังนี้

“ถ้าศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์อาจอุทธรณ์คำสั่งศาลนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้น และนำค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาล และนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลภายในกำหนดสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่ง”

ข้อสังเกต

1) มาตรฐานที่ใช้ในกรณีศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ การไม่รับนั้นจะเป็นไม่รับทั้งหมดหรือไม่รับแต่เพียงบางส่วนก็ตาม (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1369/2513) เพราะฉะนั้นถ้าศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์แล้ว คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะอุทธรณ์คำสั่งที่รับอุทธรณ์ย่อมไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

- คดีที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หรือคดียื่นอุทธรณ์ล่วงเลยกำหนด 1 เดือนแล้ว แต่ปรากฏว่าศาลชั้นต้นสั่งรับ จะโดยประการใดก็ตาม เช่นผลออกไปก็ดี จำเลยอุทธรณ์จะอุทธรณ์คำสั่งที่ศาลชั้นต้นสั่งรับนั้นย่อมทำไม่ได้ จำเลยอุทธรณ์จะทำได้ก็แต่โดยวิธีทำคำแก้อุทธรณ์โต้แย้งเป็นประเด็นไว้ให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัย

คำพิพากษาฎีกาที่ 589/2518

เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของจำเลยแล้ว โจทก์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยกคำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งรับฎีกาของจำเลยไว้แล้วนั้นหาได้ไม่

การนำมาตรา 234 ไปปรับใช้กับข้อเท็จจริง

ปัญหาว่าจะใช้มาตรา 234 ไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงในกรณีใดบ้าง ?

ปัญหานี้ไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย ๆ ยกตัวอย่างเช่น ยื่นฟ้องอุทธรณ์ไปแล้ว ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับ เพราะไม่วางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 กรณีเช่นนี้จะนำมาตรา 234 มาปรับใช้ได้หรือไม่ เพราะสาเหตุที่ศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์นั้นไม่ใช่เพราะว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นไม่เป็นอุทธรณ์ แต่ที่ไม่รับเพราะไม่วางเงินค่าธรรมเนียมประการหนึ่ง หรือยื่นฟ้องอุทธรณ์แล้วขอขยายระยะเวลาเพื่อขอคัดวางเงินตามมาตรา 229 ศาลชั้นต้นไม่ยอมให้คัดโดยอ้างว่าต้องวางเงินพร้อมคำฟ้องอุทธรณ์ กรณีเช่นนี้จะใช้มาตรา 234 ได้หรือไม่ ?

ในกรณีเช่นนี้ หลักเริ่มต้นในการพิจารณาให้ดูว่าสาเหตุที่ศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์นั้น ไม่รับในแง่ใด

ถ้าไม่รับเพราะไม่เป็นฟ้องอุทธรณ์ หรือเพราะอุทธรณ์นั้นเป็นข้อเท็จจริง เช่นนี้ นำมาตรา 234 มาปรับใช้ได้ กรณีต้องด้วยมาตรา 234 แล้ว แต่ถ้าขอขยายระยะเวลาวางเงินตามมาตรา 229 ศาลไม่ยอมยืดเวลาให้ เช่นนี้กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 234 ดังนั้นจะนำมาตรา 234 มาปรับใช้ย่อมไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 210/2499

คำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำขอว่าความอย่างคนอนาถา เป็นแต่คำสั่งในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งรับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ยังอุทธรณ์ไม่ได้ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 232 แล้ว ผู้อุทธรณ์จะต้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ศาลสั่งไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 234

คำพิพากษาฎีกาที่ 1404/2509

ศาลชั้นต้นสั่งยกคำร้องโจทก์ซึ่งขอขยายเวลายื่นฎีกาไม่ใช่คำสั่งไม่รับฎีกา โจทก์จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลฎีกาหาได้ไม่

(หมายเหตุ คำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้ เป็นการวินิจฉัยลักษณะฎีกา ซึ่งมีหลักทำนองเดียวกับเรื่องอุทธรณ์ พอที่จะนำมาเปรียบเทียบประกอบความเข้าใจได้- ผู้เขียน)

สรุปเบื้องต้น

ในการพิจารณานำมาตรา 234 ไปปรับใช้ ถ้ากรณีเข้ามาตรา 234 ก็จะต้องนำวิธีการตามที่มาตรา 234 กำหนดมาใช้ด้วย คือทำคำร้องต่อศาลอุทธรณ์โดยยื่นต่อศาลชั้นต้น แล้วศาลชั้นต้นทำหน้าที่เหมือนบุรุษไปรษณีย์ส่งไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่ง แต่ถ้ากรณีไม่เข้ามาตรา 234 จะนำมาตรา 234 ไปใช้ไม่ได้ ถ้าจะอุทธรณ์ก็ต้องใช้วิธีธรรมดา คือมาตรา 223 ในกรณีเช่นนี้จะเห็นว่าคำร้องอุทธรณ์ก็จะกลายเป็นคำฟ้องอุทธรณ์ ซึ่งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเต็มตามแบบฟ้องอุทธรณ์

ดังนั้นจึงควรระวังใช้มาตรา 234 ให้ถูกต้อง ถ้าใช้ผิดเช่นแทนที่จะใช้มาตรา 223 แต่เริ่มแรก แต่กลับไปใช้มาตรา 234 เมื่อศาลสูงสั่งว่าไม่ใช่กรณีตามมาตรา 234 ผู้อุทธรณ์จะหวนกลับมาดำเนินการตามมาตรา 223 อีก ก็จะไม่ทันการ เพราะจะพ้นอายุอุทธรณ์, ฎีกาเสียก่อน

วิธีอุทธรณ์คำสั่ง

การอุทธรณ์คำสั่งจะต้องปฏิบัติอย่างไร ?

การอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์จะต้องทำเป็นคำร้อง เพราะการอุทธรณ์คำสั่งไม่ใช่เป็นคำฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา 223 ถ้าเป็นฟ้องอุทธรณ์ต้องทำในรูปอุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่ง และต้องเสียค่าธรรมเนียม เช่น คำรับฟ้อง คำขึ้นศาล คำตัดสิน คำคำบังคับ เป็นต้น แต่การอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 234 กระทำโดยยื่นคำขอเป็นคำร้องตามแบบคำร้องของศาลและเสียค่าธรรมเนียมเฉพาะคำคำร้องเท่านั้น

คำร้องต้องมีเหตุผลอ้างอิงชัดเจน

คำร้องเช่นนี้ต้องอ้างอิงเหตุผลให้ชัดเจนด้วยว่าฟ้องอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์นั้นอุทธรณ์ได้ ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 214/2493

คำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกาของโจทก์ไม่ได้กล่าวยืนยันว่าข้อที่ศาลชั้นต้นไม่รับนั้นเป็นฎีกาในข้อกฎหมาย เป็นแต่กล่าวว่าข้อที่ศาลชั้นต้นไม่รับอยู่ในเกณฑ์ตามกฎหมาย และมี

เหตุผลสมควรได้รับความวินิจฉัยของศาลฎีกา คำร้องของโจทก์จึงยังไม่แสดงเหตุที่ศาลฎีกา ควรสั่งรับฎีกาข้อต่าง ๆ นั้น ทั้งฎีกาข้อต่าง ๆ นั้นก็ไม่ใช่ฎีกาข้อกฎหมาย

ดังนั้น การที่จะร้องขอต่อศาลตามมาตรา 234 นี้ ต้องแสดงยืนยันเหตุผลว่า เป็นเรื่องที่ ศาลควรรับเพราะเหตุใด เช่นที่ศาลชั้นต้นเข้าใจว่าเป็นข้อเท็จจริง ความจริงแล้วเป็นข้อกฎหมาย เป็นต้น ขอให้ระลึกว่ามาตรา 234 นี้หมายถึงศาลชั้นต้นสั่งอุทธรณ์ผิด ผู้อุทธรณ์ขอให้ศาล อุทธรณ์สั่งใหม่ให้ถูกต้องพร้อมเหตุผลประกอบ ถ้าเพียงแต่อ้างว่าศาลชั้นต้นสั่งผิดไม่มีเหตุผล อ้างอิงประกอบชัดเจน หรือมีเหตุผลทำนองขอความเห็นใจเพื่อความยุติธรรมหรือเพื่อเป็นแบบ อย่างบรรทัดฐาน ฯลฯ เหล่านี้ไม่ใช่กรณีมาตรา 234

การยื่นอุทธรณ์คำสั่ง

คำร้องขออุทธรณ์คำสั่งจะต้องยื่นต่อศาลใด ? และภายในกำหนดเวลาอย่างไร ?

การยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์จะต้องยื่นผ่านศาลชั้นต้น ภายในกำหนด 10 วันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

ส่วนการนับเวลาคงใช้หลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ เมื่อผู้อุทธรณ์ยื่นฟ้องอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ ผู้ อุทธรณ์จึงอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับนั้นต่อศาลอุทธรณ์แทนที่จะทำเป็นคำร้อง แต่ กลับทำเป็นรูปฟ้องอุทธรณ์ เช่นนี้ปัญหาว่าจะใช้อายุความ 1 เดือน ตามมาตรา 229 หรือจะต้อง ใช้เวลา 10 วันตามมาตรา 234 ?

คำตอบคงเป็นว่า การอุทธรณ์คำสั่งนั้น แม้จะทำเป็นรูปฟ้องอุทธรณ์ ไม่ได้ทำเป็นรูปคำร้อง ก็ไม่ทำให้การอุทธรณ์คำสั่งเปลี่ยนอายุความเป็นหนึ่งเดือนมาตรา 229 ต้องถือกำหนด 10 วัน ตามมาตรา 234 ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 42/2509

เมื่อศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย จำเลยก็ต้องทำคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น ไปยังศาลอุทธรณ์ภายในกำหนด 10 วันตามมาตรา 234 ถึงแม้จำเลยจะทำเป็นรูปอุทธรณ์มาขึ้น ต่อศาล ผลก็คือเป็นการอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยนั่นเอง จะนำอายุความ ตามมาตรา 229 มาใช้บังคับในกรณีนี้มิได้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 340/2518 (ประชุมใหญ่)

การที่ศาลชั้นต้นปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์ไปศาลอุทธรณ์แม้จะเป็นเรื่องสิ่งไม่รับตามมาตรา 18 แต่ก็เป็นการสั่งปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์ไปศาลอุทธรณ์ตามมาตรา 232 ซึ่งผู้อุทธรณ์จะต้องอุทธรณ์คำสั่งไปยังศาลอุทธรณ์ภายในกำหนด 10 วัน นับแต่วันที่ศาลได้สั่งตามมาตรา 234

การวางค่าฤชาธรรมเนียม ฯลฯ

ตามที่เราได้ศึกษากันมาแล้วว่าฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา 229 ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ ในกรณีเมื่อศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับอุทธรณ์ ตามมาตรา 234 กำหนดให้ผู้อุทธรณ์จะต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาล และนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลอีกด้วย

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับเงินค่าฤชาธรรมเนียมตามมาตรา 234 นี้บางประการ คือ ถ้าเราสังเกตให้ดีจะเห็นว่าความจริงเงินค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวนี้ ผู้อุทธรณ์จะต้องนำมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์อยู่แล้วตามมาตรา 229 เพราะฉะนั้นจึงมีปัญหว่าถ้าในชั้นฟ้องอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ได้วางเงินดังกล่าวไว้แล้ว พอชั้นอุทธรณ์คำสั่ง จะต้องนำมาวางอีกหรืออย่างไร ?

คำตอบในปัญหานี้ เห็นว่าไม่จำเป็นต้องนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวมาวางพร้อมคำร้องอุทธรณ์คำสั่งอีก แต่ถ้าในชั้นฟ้องอุทธรณ์ยังไม่ได้วางเงินก็ต้องวางอีก ในกรณีที่จะต้องวางเงินนี้ต้องวางเป็นตัวเงินจริง ๆ จะขอทุเลาการบังคับไม่ได้ (ดูคำสั่งคำร้องที่ 170/2509, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1682/2526) จะขอเชื่อดัดค้ำศาลไว้ก่อนก็ไม่ได้คู่กัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1682/2526

เมื่อจำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำเลยนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันมาวางศาล จำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะอ้างว่าได้ยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับไว้ก่อนแล้วหาได้ไม่ เพราะ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 234 บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าจะต้องนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันไว้ต่อศาล ดังนั้นจะนำวิธีการขอทุเลาการบังคับดังเช่นการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษามาใช้บังคับไม่ได้

การไม่วางเงินค่าฤชาธรรมเนียม

มีปัญหาว่า ผู้อุทธรณ์คำสั่งจะไม่นำเงินค่าฤชาธรรมเนียมมาวางศาลได้หรือไม่ ?

คำตอบคงเป็นว่า จะไม่วางไม่ได้ เพราะมาตรา 234 บังคับไว้ว่าต้องวาง

นักศึกษาอาจจะสงสัยว่า แล้วมีบ้างไหมที่ไม่ต้องวางเงินค่าฤชาธรรมเนียม ?

คำตอบคงเป็นว่า มีได้ นั่นก็คือในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้รับอนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่าง
คนอนาถาตามมาตรา 157 ก็ไม่ต้องนำเงินเช่นว่านี้มาวางศาล และก็ไม่ต้องขอทุเลาการบังคับ
(ดูคำสั่งคำร้องที่ 12/2507)

การขอเพิกถอนคำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฟ้องอุทธรณ์

ถึงตอนนี้ก็มีข้อนำคิดเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าฤชาธรรมเนียม
มาวางศาลพร้อมอุทธรณ์นี้เอง เรามาคิดเล่น ๆ ว่าถ้าผู้อุทธรณ์จะหาทางเลี่ยงไม่ยอมวางเงินเช่นว่า
นี้ กล่าวคือเมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์แทนที่ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์คำสั่งแต่กลับเปลี่ยน
เป็นยื่นคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์เพิกถอนคำสั่งศาลชั้นต้น ดังนี้จะพินหน้ำที่วางเงินหรือไม่ ตัวอย่าง
เช่น ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะเป็นอุทธรณ์ข้อเท็จจริงคดีทุนทรัพย์ไม่เกิน 20,000 บาท
กรณีไม่เข้าข้อยกเว้นที่จะรับอุทธรณ์ได้ผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องโดยอ้างมาตรา 27 ขอให้ศาลอุทธรณ์
เพิกถอนคำสั่งศาลชั้นต้นโดยอ้างว่าเป็นอุทธรณ์ข้อกฎหมาย แล้วไม่ยอมวางเงินค่าฤชาธรรมเนียม
อ้างว่าไม่ได้อุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 234 แต่เป็นเรื่องยื่นคำร้องตามมาตรา 27 มาตรา 27 ไม่ได้
กำหนดให้ต้องวางเงิน ดังนี้จะเลี่ยงไม่ต้องวางเงินได้แน่แท้หรือไม่ อย่างไร ?

ปัญหานี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าผู้อุทธรณ์เลี่ยงไม่วางเงินไม่ได้ ถึงแม้จะอ้างว่าเป็นการยื่น
คำร้องตามมาตรา 27 แต่โดยเนื้อแท้ของคำร้องก็คือการอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์
ตามมาตรา 234 นั่นเอง ผู้อุทธรณ์จะเลี่ยงไม่วางเงินไม่ได้ (เทียบนัย ฎ. 1679/2531)

อนึ่ง นอกจากจะต้องนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมมาวางศาลแล้ว ยังจะต้องนำเงินที่จะต้อง
ชำระแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษามาวางศาลพร้อมคำร้องอุทธรณ์คำสั่งด้วย แต่เงินที่จะ
ต้องชำระแก่คู่ความอีกฝ่ายนั้น มาตรา 16 อนุญาตให้หาประกันมาแทนเงินได้ เช่นหาบุคคลมาเป็น
ผู้ค้ำประกัน ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งผู้ค้ำประกันในกรณีเช่นนี้จะต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้อุทธรณ์
(เปรียบเทียบตัวอย่างนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 249/2509)

คำพิพากษาฎีกาที่ 249/2509

การที่ศาลสั่งไม่รับฎีกา และผู้ฎีกาได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งโดยหาผู้ค้ำประกันมาทำสัญญา ค้ำประกันค่าฤชาธรรมเนียมและเงินที่จะต้องชำระตามคำพิพากษามาตรา 234 เมื่อศาลฎีกายกคำร้องไม่รับฎีกา กติวิธีที่โจทก์ฟ้องก็ถึงที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำสั่งนั้น ผู้ค้ำประกันจึงต้องปฏิบัติตามสัญญาค้ำประกัน

โดยสรุปเบื้องต้น

เงินที่ต้องชำระแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้น กฎหมายกำหนดทางปฏิบัติไว้ดังนี้

- 1) วางเป็นตัวเงินก็ได้ หรือ
- 2) หาหลักประกันให้ก็ได้

แต่ทั้งกรณีตาม (1) และ (2) ต้องยื่นต่อศาลภายในกำหนด 10 วันนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งหรือจะขอทุเลาการบังคับตามมาตรา 231 ก็ได้

การอุทธรณ์คำสั่งซ้ำ

ปัญหาต่อไปว่า ถ้ายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไปแล้วศาลชั้นต้นไม่รับจะอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้หรือไม่ เช่นสมมติว่าจำเลยแพ้คดีในศาลชั้นต้นจึงยื่นฟ้องอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์ จำเลยจึงอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับนั้น ซึ่งตามหลักกฎหมายจะต้องอุทธรณ์คำสั่งภายใน 10 วัน ตามมาตรา 234 แต่ศาลชั้นต้นเห็นว่าคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นยื่นเมื่อพ้น 10 วัน จึงไม่รับ ให้ยกคำร้องเสีย ดังนั้นมีปัญหาว่าจำเลยจะอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องนั้นได้อีกหรือไม่ ?

เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ ให้ดูแผนผังข้างล่างนี้

ยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อ

ศาลชั้นต้น ๆ สั่ง → ไม่รับ

อุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฟ้อง

อุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น ๆ → ไม่รับ

(ยกคำร้อง)

อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น
ที่ยกคำร้องได้หรือไม่ ?

ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้อุทธรณ์ยังสามารถอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งยกคำร้องนั้นได้โดยอาศัยมาตรา 234 นี้เอง (ดังนี้คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 15/2506)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 15/2506

ผู้ร้องขัดทรัพย์ยื่นฟ้องฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับ ผู้ร้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับแต่ยื่นเกินกำหนด 10 วัน ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับคำร้อง ผู้ร้องยื่นคำร้องว่าอายุความที่ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่ใช่ 10 วัน แต่เป็น 15 วัน ขอให้ศาลชั้นต้นรับ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่ยอมรับคำร้องอีก ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้

คำสั่งคำร้องที่ 340/2513 (ประชุมใหญ่) (ฉบับที่กไว้ในหัวข้อตัวอย่างที่ไม่ยื่นในเนื้อหา) ในมาตรา 236

หลักเกณฑ์มาตรา 234 โดยสรุป

หลักเกณฑ์ของมาตรา 234 สรุปได้ดังนี้:-

- 1) ต้องทำเป็นคำร้อง เสียค่าคำร้องธรรมดา ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล
- 2) การยื่นต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด 10 วันนับจากวันที่ศาลมีคำสั่ง ซึ่งแบบคำร้องปัจจุบันจะมีข้อความว่า “ข้าพเจ้ารอฟังคำสั่งอยู่ ถ้าไม่รอฟังให้ถือว่าทราบแล้ว” ดังนั้นต้องถือว่าเมื่อศาลสั่งคำร้องแล้ว คู่ความฝ่ายนั้นต้องทราบเสมอ (แต่เดิมไม่มีข้อความดังนี้จึงต้องถือวันที่คู่ความทราบคำสั่งทราบจริง ๆ) เช่น ศาลอ่านคำสั่งวันที่ 3 ก็ต้องยื่นคำร้องภายในวันที่ 13 เป็นวันสุดท้ายที่จะยื่นได้
- 3) ต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมมาวางศาล
- 4) ถ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้เงินและผู้อุทธรณ์เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันไว้ต่อศาล แต่ถ้าเป็นเรื่องอื่นที่ไม่ใช่ หนี้เงินก็ไม่ต้องวางเงินตามข้อนี้ ส่วนการหาประกันในที่นี้หมายถึง ประกันหนี้ตามคำพิพากษา ไม่ใช่ประกันค่าฤชาธรรมเนียม เพราะค่าฤชาธรรมเนียมต้องวางเป็นเงินสด จะหาประกันไม่ได้
อนึ่ง เงินที่วางนี้อีกฝ่ายหนึ่งจะขอรับไปยังไม่ได้

เปรียบเทียบมาตรา 230 กับมาตรา 234

ความแตกต่างของมาตรา 230 กับมาตรา 234

มาตรา 230 เป็นบทบัญญัติที่แก้ไขให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ในเมื่อคดีนั้นตามปกติอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้ แต่มาตรา 234 ใช้ในเรื่องศาลชั้นต้นซึ่งไม่รับอุทธรณ์โดยไม่ชอบ ผู้อุทธรณ์ขอต่อศาลอุทธรณ์ให้สั่งรับ

เนื่องจากมาตรา 230 วรรค 3 บัญญัติวิธีการให้ยื่นคำร้องต่ออธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคเพื่อมีคำสั่ง “ยื่นตามหรือกลับ” คำสั่งของศาลชั้นต้น อาจทำให้นักศึกษาเข้าใจไขว้เขวได้ว่าเป็นเรื่องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์เหมือนกัน ซึ่งความจริงแล้วเป็นคนละเรื่อง กล่าวคือ กรณีของมาตรา 230 วรรค 3 เป็นเรื่องที่ร้องต่ออธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคเพื่อขอให้บุคคลดังกล่าวสั่งรับอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงในคดีที่อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้ ส่วนมาตรา 234 เป็นกรณีอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ในคดีที่ควรรับอุทธรณ์ได้ แต่ผู้อุทธรณ์เห็นว่าศาลชั้นต้นสั่งไม่รับผิดไปจึงอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์

ถ้าพิจารณาในด้านสิทธิ

มาตรา 234 เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ส่วนมาตรา 230 วรรค 3 เป็นเรื่องไม่มีสิทธิจะอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้ หากแต่อาจผ่อนผันให้อุทธรณ์ได้ โดยมีผู้รับรอง ตัวอย่างเช่น

คดีต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลชั้นต้นสั่งว่าเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงจึงสั่งไม่รับ วิธีพิจารณาว่าจะใช้มาตรา 230 หรือมาตรา 234 นั้นให้ดูว่า ที่ศาลชั้นต้นสั่งว่าข้ออุทธรณ์นั้นเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงถูกต้องหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงแต่อยากจะอุทธรณ์ก็ต้องดำเนินการตามมาตรา 230

แต่ถ้าผู้อุทธรณ์มีความมั่นใจว่าอุทธรณ์ของตนไม่ใช่อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ศาลชั้นต้นเข้าใจผิดว่าเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง เช่นนี้แล้วจะใช้วิธีการตามมาตรา 230 ย่อมไม่ได้ เพราะถ้าเดินวิธีการตามมาตรา 230 แล้วอาจจะพันเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 234 เช่น ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคเห็นว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่อนุญาตให้อุทธรณ์ยอมไม่มีปัญหา แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย ผู้อุทธรณ์จะกลับมายื่นคำร้องตามมาตรา 234 ก็จะไม่ทันกาล เพราะจะล่วงเลยเวลา 10 วัน ก็ได้ ดังนั้นควรจะใช้วิธีการตามมาตรา 234

การถึงที่สุดของคำสั่ง

คำร้องอุทธรณ์คำสั่งนี้มีใช้คำขอฝ่ายเดียว จึงต้องมีการส่งสำเนาให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่ออีกฝ่ายหนึ่งอาจกล่าวแก้ได้เมื่อศาลชั้นต้นรับคำกล่าวแก้แล้ว ก็จะส่งคำร้องเช่นว่านั้นไปยังศาลอุทธรณ์โดยไม่ชักช้า ศาลอุทธรณ์จะพิจารณาคำร้องและมีคำสั่ง คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น หรือมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ คำสั่งเช่นนี้เป็นที่สุดเสมอตามมาตรา 236 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อคู่ความยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ให้ศาลส่งคำร้องเช่นว่านั้นไปยังศาลอุทธรณ์โดยไม่ชักช้าพร้อมด้วยคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีของศาลชั้นต้นและฟ้องอุทธรณ์ ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องตรวจสำนวนให้มีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ ในกรณีเช่นนี้ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นหรือมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ คำสั่งนี้ให้เป็นที่สุด แล้วส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่าน...ฯลฯ”

ดังนั้น เมื่อนักศึกษา ๆ เกี่ยวกับตัวบทมาตรา .236 ควรทำความเข้าใจในเบื้องต้นเสียก่อนว่า มาตรา 236 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ คือเมื่อมีการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ศาลชั้นต้นไม่ยอมรับฟ้องอุทธรณ์ ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์พร้อมด้วยคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดของศาลชั้นต้นและฟ้องอุทธรณ์ ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเป็นจะต้องตรวจสำนวนก็จะมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้ว มีคำสั่งประการใด คำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด หมายความว่า คู่ความจะฎีกาต่อไปไม่ได้ เช่น

โจทก์แพ้คดี โจทก์จึงอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ เพราะทนายไม่มีอำนาจลงชื่อในอุทธรณ์แทนโจทก์ ๆ จึงอุทธรณ์คำสั่ง ศาลอุทธรณ์สั่งยกคำร้อง คำสั่งศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด โจทก์ฎีกาต่อไปไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1233/2498)

คำพิพากษาฎีกาที่ 545/2524

คำสั่งศาลอุทธรณ์ที่สั่งยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย เป็นคำสั่งที่ถึงที่สุด

(ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 732/2496, 432/2503, คร.40/2507, ฎ.529/2510, 657- 660/2510, 867/2522, 1065/2522, คำสั่งคำร้องที่ 742/2525, 646/2526)

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ตามมาตรา 236

ศาลอุทธรณ์จะมีคำสั่งตามมาตรา 236 ได้อย่างไรบ้าง ?

ศาลอุทธรณ์จะมีคำสั่งตามมาตรา 236 ได้ 2 กรณีคือ

- 1) คำสั่งยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น หรือ
- 2) คำสั่งให้รับอุทธรณ์

เมื่อศาลอุทธรณ์ได้ทำคำสั่งแล้วก็จะส่งไปให้ศาลชั้นต้นนั้น ๆ เป็นผู้อ่านคำสั่งเช่นเดียวกับคำพิพากษา ในทางปฏิบัติในการส่งคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์จะส่งสำนวนทั้งหมดกลับคืนไปยังศาลชั้นต้นด้วย ทั้งนี้เพื่อศาลชั้นต้นจะได้มีสำนวนตรวจสอบเรื่องราวและพฤติการณ์ต่อไปตามคำสั่งของศาลอุทธรณ์

ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งรับอุทธรณ์ และศาลชั้นต้นได้อ่านคำสั่งแล้ว ศาลชั้นต้นต้องดำเนินการส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่จำเลยอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นได้สั่งรับอุทธรณ์ไว้แต่แรกตามมาตรา 235 ในด้านของจำเลยอุทธรณ์ จำเลยอุทธรณ์จะยื่นคำแก้อุทธรณ์หรือไม่ก็ได้ตามมาตรา 237 ถ้ากรณีจำเลยอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์ศาลชั้นต้นก็จะปฏิบัติตามมาตรา 235 คือส่งอุทธรณ์และคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งสำนวนหลักฐานต่าง ๆ ไปยังศาลอุทธรณ์ภายใน 7 วันนับแต่วันที่จำเลยอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์ หากเป็นกรณีจำเลยอุทธรณ์ไม่ยื่นคำแก้อุทธรณ์ศาลชั้นต้นก็จะส่งอุทธรณ์พร้อมทั้งสำนวนหลักฐานต่าง ๆ ทั้งแจ้งให้ศาลอุทธรณ์ทราบว่าจำเลยไม่แก้อุทธรณ์ ไปยังศาลอุทธรณ์ภายใน 7 วันนับแต่ระยะเวลาแก้อุทธรณ์ได้ล่วงเลยไปแล้วตามมาตรา 237

ผลของคำสั่งศาลอุทธรณ์

เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งแล้ว ผลจะเป็นประการใด ?

ผลของคำสั่งของศาลอุทธรณ์ไม่ว่าศาลอุทธรณ์จะมีคำสั่งยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นหรือมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ก็ตาม คำสั่งดังกล่าวนี้เป็นที่สุด จะฎีกาต่อไปไม่ได้ เช่น โจทก์แพ้คดีในศาลชั้นต้น และได้ยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอ้างว่าเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ โจทก์จึงอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์นั้น ถ้าศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ก็ดีหรือมีคำสั่งยื่นตามไม่รับอุทธรณ์ก็ดี เช่นนี้ คำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด จะฎีกากัดค้านคำสั่งของศาลอุทธรณ์ไม่ได้ทั้งสองกรณี

เปรียบเทียบ มาตรา 236 กับ 228 (3)

ความจริงคำสั่งยื่นตามศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 236 นั้น ถ้าพิจารณาให้ดี จะเห็นว่าเป็นคำสั่งไม่รับคำคู่ความตามมาตรา 228 (3) อยู่ด้วย มีปัญหาว่าจะนำบทบัญญัติ มาตรา 228 (3) มาใช้ในเรื่องนี้ได้หรือไม่ ?

ปัญหาในเรื่องนี้จะนำบทบัญญัติมาตรา 228 (3) ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปสำหรับคำสั่ง ชรรถมาไปใช้ไม่ได้ เพราะมีมาตรา 236 เป็นบทบัญญัติเฉพาะเรื่องอยู่แล้ว โดยหลักการใช้ คำว่าทกกฎหมายปรับข้อเท็จจริง เมื่อใดมีบทเฉพาะอยู่แล้วจะต้องใช้บทเฉพาะเรื่องนั้น ๆ จะนำบททั่วไปมาปรับใช้ไม่ได้ ถ้าไม่มีบทเฉพาะจึงจะนำบททั่วไปไปใช้ได้ ดังนี้เป็นต้น

ข้อควรระวัง ในการปรับด้วยบท

ที่ว่าคำสั่งของศาลอุทธรณ์ตามมาตรา 236 เป็นที่สุดนั้น มีปัญหาว่าถึงที่สุดเสมอไป หรือไม่ ?

โดยหลัก ต้องถือว่าเป็นที่สุดเสมอไป เพราะมาตรา 236 บัญญัติเช่นนั้น แต่มีข้อควรระวัง ว่า คำสั่งที่จะถึงที่สุดตามมาตรา 236 นี้ ต้องเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งในเนื้อหาของ คำร้องอุทธรณ์ ถ้าไม่ใช่คำสั่งในเนื้อหาจะถือเป็นที่สุดยังไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

1) ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ ๆ ยื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะ อุทธรณ์ของโจทก์ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง โจทก์จึงยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนี้ต่อ ศาลอุทธรณ์ ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าอุทธรณ์ของโจทก์ต้องห้ามตามมาตรา 224 จริง จึงมีคำสั่ง ยื่นตามศาลชั้นต้น คำสั่งนี้ถึงที่สุด

2) โจทก์ยื่นอุทธรณ์เกิน 1 เดือน ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ โจทก์ยื่นคำร้องอุทธรณ์ คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าเกิน 1 เดือนจริง จึงมีคำสั่งยื่นตามศาลชั้นต้นคำสั่ง นี้ถึงที่สุด

3) โจทก์ยื่นอุทธรณ์ไม่ปิดอุทธรณ์ ศาลสั่งให้ปิดก็ไม่ยอมปิด ศาลจึงสั่งไม่รับอุทธรณ์ โจทก์ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ศาลอุทธรณ์สั่งยื่นตามศาลชั้นต้น คำสั่งของศาลอุทธรณ์ยอม ถึงที่สุด เพราะเป็นการสั่งในเนื้อหาเช่นกัน

ตัวอย่างแนวการวินิจฉัยของศาลฎีกา “คำสั่งยื่นในเนื้อหา” เช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 40/2507

ศาลชั้นต้นพิพากษาขับไล่จำเลยและบริวาร จำเลยอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริงไม่รับอุทธรณ์ จำเลยอุทธรณ์คำสั่ง ฯ ศาลชั้นต้นสั่งว่าอุทธรณ์ของจำเลยแม้จะอ้างเป็นข้อกฎหมาย ก็ไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญอันควรได้รับการวินิจฉัยให้ยกคำร้อง คำสั่งศาลอุทธรณ์เช่นนี้ย่อมเป็นที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2513

ศาลสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การ ศาลได้สวนแล้วไม่อนุญาต ซึ่งเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา จำเลยมิได้โต้แย้งคำสั่งจึงไม่มีสิทธิจะอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นจึงไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย ฯ จึงอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับนั้น ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยื่นตามคำสั่งศาลชั้นต้นที่ปฏิเสธไม่รับอุทธรณ์แล้ว คำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมถึงที่สุด (ดูแนววินิจฉัยเหล่านี้ประกอบ คร.318/2495, ฎ.732/2496, ฎ.1499/2497, ฎ.1223/2498, ฎ.1404/2498, ฎ.432/2503, ฎ.170/2504, ฎ.305/2506, ฎ.250/2509, ฎ.657- 680/2500, ฎ.534/2513)

ตัวอย่างที่ไม่ยื่นในเนื้อหา

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 340/2513 (ประชุมใหญ่)

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าโจทก์มีสิทธิครอบครองนาพิพาท จำเลยมาเกี่ยวข้องจึงฟ้องขอให้ศาลห้ามจำเลยมิให้เข้ามาเกี่ยวข้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี

จำเลยอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ เพราะเหตุผลว่าลายมือของผู้อุทธรณ์ในฟ้องอุทธรณ์นั้นเลอะเลือน ลายเซ็นของทนายในอุทธรณ์ไม่เหมือนกับในใบแต่งตั้งทนาย อุทธรณ์ของจำเลยปรากฏว่ามีคนอื่นซึ่งไม่มีใบมอบฉันทะมายื่น ศาลจึงไม่รับ

จำเลยอุทธรณ์คำสั่ง ศาลชั้นต้นเห็นว่าอุทธรณ์คำสั่งฉบับนี้ไม่เรียบร้อย และยื่นเกิน 10 วัน จึงไม่รับ

จำเลยจึงอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย

ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่าจำเลยยื่นเกิน 10 วันแล้ว มีคำสั่งยื่นตามศาลชั้นต้น

จำเลยจึงยื่นฎีกาคำสั่งของศาลอุทธรณ์โดยยื่นต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นเห็นว่าคำสั่งศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดแล้วจึงไม่รับฎีกา จำเลยจึงยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่ยอมรับฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่มีมติว่า คำสั่งของศาลอุทธรณ์จะเป็นที่สุดตามมาตรา 238 นั้น หมายความว่าต้องมีคำสั่งยื่นในเนื้อหาของอุทธรณ์คือตัวอุทธรณ์เดิมเมื่อมีคำสั่งอย่างไรแล้วจึงจะถึงที่สุด

ในคดีนี้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งเกี่ยวกับระยะเวลาที่ผู้อุทธรณ์ อุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับอุทธรณ์ ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาของอุทธรณ์คำสั่งของศาลอุทธรณ์ จึงไม่ถึงที่สุด

(ดู ฎ.16/2497, 42/2509)

ตัวอย่างทดสอบการวินิจฉัย

ศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย เพราะเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ย่อ จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นเห็นว่ายื่นเกิน 10 วัน จึงไม่รับ จำเลยจึงอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์เห็นว่ายื่นเกิน 10 วันจริง มีคำสั่งยื่นตามศาลชั้นต้น คำสั่งของศาลอุทธรณ์ เช่นนี้จะฎีกาต่อไปได้หรือไม่ ?

กรณีเช่นนี้จะเห็นว่าคำสั่งของศาลอุทธรณ์มิได้สั่งในเนื้อหาของตัวอุทธรณ์เดิม (ตัวอุทธรณ์เดิมคืออุทธรณ์ย่อหรือไม่ย่อ) ดังนั้นคำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นนี้หาเป็นที่สุดไม่ เมื่อไม่เป็นที่สุด ย่อมฎีกาต่อไปได้

คำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มีข้อที่น่าพิจารณา สมมติว่าโจทก์ยื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นไม่รับ (จะด้วยเหตุใดก็ตาม เช่นเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามมาตรา 224 เป็นต้น) เมื่อศาลชั้นต้นไม่รับ โจทก์จึงอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์นั้น โดยยื่นเกินเวลา 10 วัน แต่ว่าศาลอุทธรณ์สั่งให้ศาลชั้นต้นรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา โดยสมมติว่าศาลอุทธรณ์นับวันคลาดเคลื่อน ดังนี้ ถ้าศาลอุทธรณ์มาทราบภายหลัง ศาลอุทธรณ์จะมีอำนาจยกอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์ได้หรือไม่ ?

ปัญหานี้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ถ้าคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่สั่งให้รับอุทธรณ์นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจสั่งแก้ไขให้ถูกต้องภายหลังได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นเกิน 10 วันนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา 234 คำร้องอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอุทธรณ์สั่งให้รับอุทธรณ์คำสั่งแล้วเมื่อปรากฏขึ้นภายหลัง ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจยกอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์เสียได้ (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 42/2509)

คำพิพากษาฎีกาที่ 42/2509

ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 238 นั้น หมายความว่าเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอย่างไรแล้ว จะฎีกาต่อไปมิได้เท่านั้น มิได้หมายความว่าถึงแม้คำสั่งที่สั่งให้รับอุทธรณ์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ก็แก้ไขอะไรไม่ได้เสียเลย เมื่อปรากฏว่าจำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นเมื่อเกินกำหนด 10 วันแล้ว คำร้องอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยก็ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษายกอุทธรณ์ของจำเลยเสียได้

คำสั่งไม่รับวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง

มีปัญหานำพิจารณาต่อไปว่า ถ้าผู้อุทธรณ์อุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 234 ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งไม่รับวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้น จะถือว่าคำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นนี้เป็นที่สุดตามมาตรา 238 หรือไม่ ?

ในปัญหานี้ผู้เขียนมีความเห็นส่วนตัวว่า คำสั่งที่จะถึงที่สุดตามมาตรา 238 หมายถึงคำสั่งยื่นตามศาลชั้นต้น ในข้อที่ไม่รับอุทธรณ์ หรือมีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลชั้นต้นให้รับอุทธรณ์ ถ้าหากเป็นคำสั่งนอกเหนือจากนี้ เช่น คำสั่งไม่รับวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้น คำสั่งดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าจะถือว่าถึงที่สุดตามมาตรา 238 น่าจะไม่ได้

มาตรา 238 ในแง่ พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483

บทบัญญัติในมาตรา 238 จะนำไปใช้ในคดีล้มละลายได้หรือไม่ ?

ป.วิ.แพ่ง มาตรา 238 นี้ นำไปใช้ในคดีล้มละลายได้ด้วยตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 153 ดังนั้น ถ้าศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยเป็นบุคคลล้มละลาย และจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ หากศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ จำเลยย่อมอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ภายในกำหนด 10 วันนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา 234 เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอย่างไรอย่างหนึ่งตามมาตรา 238 คำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด